

Eugeniusz Sakowicz, *Rozmowy minione... o Kościele, religii, nauce*, Wydawnictwo „scriptum”, Kraków 2023, ss. 338.

Rozmowa to ustna wymiana myśli, zdań. Jest środkiem komunikacji człowieka z innymi ludźmi. Można ją określić jako naturalne narzędzie dane człowiekowi. W takim ujęciu stanowi ona zjawisko powszechne i podstawowe w relacjach międzyludzkich. Warto podkreślić, że rozmawianie na różne tematy, zarówno te proste, codzienne, jak też złożone i trudne wymaga pewnych kompetencji, szczególnie umiejętności posługiwania się słowem.

Podstawową formą rozmowy jest dialog, czyli spotkanie przynajmniej dwóch osób, który otwiera człowieka na spojrzenia, światopoglądy, punkty widzenia, jakie komunikują inni ludzie, nakazując postawę szacunku i zrozumienia. Istotne miejsce zajmuje tu relacja dialogowa, która może zaistnieć dopiero wtedy, kiedy osoby ją wytwarzające traktują się podmiotowo, przyznają sobie równe możliwości dochodzenia własnych racji.

Rozmowa oparta na dialogu zakłada trzy ważne komponenty: wewnętrzne uwarunkowania osób lub grup społecznych (postawy), wartości przez nich wyznawane i reprezentowane (poglądy), środki przekazywania myśli.

Jedną z form prowadzenia rozmowy jest wywiad, przeprowadzany zwykle z osobą, która wyróżnia się na tle społeczeństwa – stanowi autorytet religijny, naukowy, polityczny lub wyraża opinię publiczną. Treść wywiadu porusza ważne zagadnienia, zarówno dla jednostki, jak też społeczeństwa.

W nurt publikacji popularno-naukowych, opartych na wywiadzie, wpisuje się książka *Rozmowy minione... o Kościele, religii, nauce*. Pozycja ta zawiera 22 wywiady zestawione w określonym porządku tematycznym. To rozmowy przeprowadzone w latach 1999–2005 na łamach czasopisma „Homo Dei” przez prof. Eugeniusza Sakowicza (jeden wywiad z prof. E. Sakowiczem) z autorytetami życia religijnego, kulturalnego, akademickiego oraz politycznego Polski.

Prezentowane dzieło składa się z dwóch części. Każda zawiera 11 wywiadów. Pierwsza obejmuje rozmowy na temat Kościoła, religii i dialogu. W drugiej są wywiady poruszające zagadnienia nauki, kultury i polityki.

Książka – choć stanowi zapis rozmów minionych, przeprowadzonych prawie ćwierć wieku temu – jest dziełem wciąż aktualnym, dzięki możliwości weryfikacji wypowiedzi sprzed lat w dzisiejszym kontekście kulturowym, społecznym, religijnym i politycznym.

Prezentowana publikacja ma szczególny charakter. Zawiera 22 wywiady przeprowadzone z osobami reprezentującymi różne środowiska. Część z nich już zmarła, inni są wciąż aktywni na płaszczyźnie naukowej, kulturowej, społecznej, politycznej. Rozmowy, które podejmował E. Sakowicz według określonego scenariusza dają do myślenia. Ukazują poglądy, opinie, opcje, motywacje, racje i postawy rozmówców. Wprowadzają w rzeczywistość Kościoła, religii, dialogu, nauki, kultury, polityki w kontekście nieustannie zmieniającej się sytuacji społecznej, ekonomicznej, politycznej.

Wywiady prowadził teolog i religioznawca wyczulony na problemy współczesnego świata i społeczeństwa polskiego. E. Sakowicz zaprosił do wspólnych rozmów osoby prezentujące nie tylko katolickie, ale różne światopoglądy, religie, postawy społeczne i polityczne. W wywiadach o Kościele i Polsce chciał dotrzeć do szerokiego kręgu odbiorców, zwłaszcza uczonych (filozofów, teologów, znawców katolickiej nauki społecznej, historyków), ale też hierarchów kościelnych, dziennikarzy, polityków.

Spojrzenie na treść rozmów z perspektywy czasu ma dziś istotne znaczenie. Pozwala dostrzec proces trwający latami, który rozpoczął się na przełomie tysiącleci. Analiza wywiadów, z uwzględnieniem ich rozmówców, może dać dziś wiele do myślenia. Trzeba podkreślić, że były to dyskusje inspirujące, twórcze, ukazujące to, co zakryte, zachęcające do stawiania czoła przyszłości, nawet gdyby okazała się trudna.

Wywiady z osobami znaczącymi pełnią ważną rolę. Wprowadzają w świat Kościoła, religii, dialogu, nauki, kultury, polityki w Polsce – rzeczywistość dynamiczną i zróżnicowaną. Przełom XX i XXI w. był czasem zmian kulturowych, ekonomicznych, politycznych, przechodzenia do ustroju demokratycznego, gospodarki wolnorynkowej, zagwarantowania prawa do wolności religijnej w wymiarze indywidualnym i społecznym.

Rozmowy zawierają pogłębione spojrzenie na kondycję społeczeństwa polskiego przełomu tysiącleci. Prezentują szerokie spektrum poglądów, opinii, z którymi można utożsamiać się lub polemizować. Wypowiedzi znanych osób dotyczące kwestii światopoglądowych, społecznych, religijnych, politycznych ukazują, co dla jednostki, rodziny, społeczeństwa,

Kościół jest ważne. Dają także szansę poznania różnych poglądów i punktów widzenia, stwarzając okazję do podjęcia własnej refleksji nad poruszanymi zagadnieniami. Umożliwiają spojrzeń na ewolucję poglądów lub ich modyfikację przez osoby udzielające wywiadów ponad dwadzieścia lat temu.

Ludzie wyrażają swoje opinie na rozmaite kwestie. Są wśród nich stwierdzenia ważne, czasem dyskusyjne, a niekiedy wręcz szkodliwe. Wywierają one istotny wpływ na jednostkę i społeczeństwo, zwłaszcza wtedy, gdy wypowiadają je osoby znaczące.

Rozmowy minione... o Kościele, religii, nauce to książka żywa, dynamiczna, skłaniająca do myślenia. Są w niej wywiady z biskupami Kościoła katolickiego (Józef Zawitkowski, Piotr Libera, Tadeusz Pikus, Stanisław Gądecki, Józef Życiński), teologami (Roman Murawski, Waldemar Chrostowski, Eugeniusz Sakowicz, Roman Bartnicki, Stanisława Grabska), politykami (Jerzy Buzek, Hanna Suchocka, Maciej Płażyński, Czesław Ryszka), znawcami katolickiej nauki społecznej (Jan Krucina, Piotr Nitecki), dziennikarzami (Grzegorz Polak, Andrzej Gelberg), filozofem (Mieczysław Albert Krąpiec), historykiem (Wiesław Jan Wysocki), reżyserem filmowym (Krzysztof Zanussi), muzułmaninem (Mahmud Taha Żuk).

Powyższe dzieło jest cenną publikacją opartą na wywiadach z osobami znaczącymi, które prezentują rozmaite płaszczyzny społeczeństwa polskiego (Kościół, religię, naukę, kulturę, politykę). Utrwalone w pisanej formie rozmowy wskazują na pewne zjawiska oraz fakty budzące optymizm i nadzieję, ale też stanowią przestrożę przed niekorzystnymi kierunkami zmian z punktu widzenia społecznego i religijno-kościelnego.

Niniejsza książka przypomina fundamentalną prawdę, że człowiek jest istotą dialogiczną, ukierunkowaną na innych. Potrafi mówić i słuchać. Tylko ten, kto potrafi wejść w dialog, może się prawidłowo rozwijać.

Prezentowana publikacja ma charakter popularno-naukowy, dzięki czemu może dotrzeć do szerokiego kręgu odbiorców. To ważne i oryginalne źródło wiedzy na temat dokonujących się w Polsce na przełomie XX i XXI stulecia zmian społecznych, kulturowych, religijnych, moralnych, gospodarczych, politycznych. Warto je polecić wszystkim, którym zależy na dobru kraju i społeczeństwa.

Paweł Szuppe